

Države sveta

Razmišljanja o vlogi regionalne geografije v različnih pedagoških programih od osnovnih šol do univerze se že nekaj časa vrtijo okrog dileme, ali (in v kolikšni meri) je regionalna geografija sploh še potrebna. Ob obilici podatkov (hitro in enostavno dostopnih na svetovnem spletu) se zdi, da je svet dejansko "na dlani". Čedalje tesnejša vpetost Slovenije v mednarodno okolje nas postavlja na realna tla: o problemih sodobnega sveta vemo premalo, zgolj z dostopom do informacij si o "svetu" ne moremo zgraditi sistematične in kritične predstave o procesih in trendih. Iz tega sledi logičen sklep, da regionalna geografija ni le staromodna "krona geografije", temveč priložnost, da na svet zremo problemsko in procesno, zavedajoč se razsežnosti in kompleksnosti današnjih družb in držav. Tega seveda ni mogoče narediti brez dobrega priročnika.

Junija 2006 je založba Mladinska knjiga izdala obsežno delo "Države sveta". Avtorja Karla in Marjeto Natek seveda že poznamo kot pisca nekaterih izdaj (Slovenija - Priročnik o značilnostih in delovanju države, Atlas sveta 2000, Države sveta 2000). Slednja knjiga je zaradi svoje leksikografske preglednosti in enciklopedične natančnosti našla veliko uporabnikov ne le med geografi, temveč med vsemi tistimi, ki so željni temeljitih in sistematičnih informacij o državah sveta v slovenskem jeziku. Prenovljena izdaja je prepričljiv dokaz kakovosti in tržne uspešnosti prve knjige, hkrati pa tudi odsev potreb po tem delu v modernizirani različici. Svetovni politični zemljevid se je v nekaj letih močno spremenil. In naloga velikih monografskih del je, da skušajo bralcu sistematično ponuditi mozaično podobo današnje prostorske in družbene stvarnosti.

Delo je zadržalo prvoten koncept sistematičnega zaporedja obravnave držav v šestnajstih ključnih točkah: osnovni podatki (uradno ime, državna ureditev, površina, število prebivalcev, gostota, glavno mesto, uradni jezik, denarna enota, bruto domači proizvod in njegova povprečna letna rast, kodi po ISO standardu), pregledni zemljevid, zastava, lega in površje, podnebje, klimogram, vode, tla in rastje, prebivalstvo, poselitev, starostna piramida, državna ureditev, zgodovina, gospodarstvo in naposled še opis nekaj najbolj znanih in pomembnih naravnih in kulturnih znamenitosti. 194 držav in 75 odvisnih ozemelj je razporejeno po abecednem redu v okviru kontinentov.

Besedilo spremljajo fotografije in diagrami, ki dopolnjujejo predstavo o državi. Koncept se je izkazal kot preverjeno dober. Vendar je vsebinskih in oblikovnih novosti veliko več, kot bi sodili na prvi pogled. Rahlo je spremenjen format (za 1 cm višja knjiga) in obseg (710 strani). Ureditev besedila v treh stolpcih je pri tem formatu oblikovno vsečnejša in preglednejša. Zamenjane so tudi vse karte, njihov način prikazovanja se ni spremenil.

Bistvenega pomena je predvsem prenovljena vsebina, ki dobro odraža politično, gospodarsko in demografsko dinamiko sodobnega sveta. Medtem ko doživljajo evropske države predvsem združevalne procese in revitalizacijo svojih gospodarstev v tržnih razmerah, se nakopičeni problemi prostora med vzhodnim Sredozemljem in Indijsko podcelino sproščajo v skrajno ostrih spopadih. Skoraj vsi imajo mednarodne razsežnosti, navezane na ideološko-versko polarizacijo na eni ter gospodarsko-politične vplive in pritiske na drugi strani; pri slednjih lahko hitro prepoznamo močnejše sosede in velike gospodarske sile. Podobno je z afriško celino, kjer je le na prvi pogled videti stagnacijo v revščini, iz katere se porajajo številne državne in naddržavne krize.

Pozornemu bralcu ne more uiti silna dinamika, ki pa ima žal dostikrat zelo nepredvidljive in neljube posledice, izražene v spopadih, katerim ni videti konca. Vendar avtorja ne vodita bralca k vrednostnim sodbam, temveč navajata zgolj dejstva: podatke, procese in probleme. Ne gre za nedoslednost, temveč sledenje principu, saj hoče biti delo nevtralnno do vseh akterjev na zemeljski obli. Tovrstna je bila tudi prva knjiga in druga ji v tem zvesto sledi.

Močno spremenjene in dopolnjene so rubrike o prebivalstvu in poselitvi ter gospodarstvu. Prvim so dodani pregledi največjih mest, drugim pa proizvodnja kmetijskih pridelkov in rudarstva. Besedilo je v celoti močno posodobljeno tako v regionalnem delu (po državah) in prav tako pri pregledu mednarodnih organizacij. Pravzaprav bi glede na trende in vlogo slednjih morali ta del še nekoliko okrepiti, saj smemo čas, ki ga živimo, z vso upravičenostjo imenovati doba mednarodnega povezovanja.

"Države sveta" predstavljajo tudi v svetovnem merilu precej originalen pristop in hkrati imeniten avtorski in založniški dosežek. Knjiga seveda ne skriva svojih teženj po univerzalnem delu, namenjenemu širokemu krogu različnih uporabnikov. Enciklopedični pristop s sistematično, jasno vidno razporeditvijo prikazanih vsebin je primeren tako za nezahtevne iskalce posameznih informacij kakor tudi za resno šolsko in strokovno rabo.

Delo je odličen pripomoček vsem, ki iščejo nekoliko bolj poglobljena znanja o hitro spreminjajočem se svetu. A tedaj ta priročnik že ne bo dovolj; potrebno bo poseči po zakladnici geografske analize pokrajine, po problemsko zasnovani regionalni geografiji, ki zna iz enciklopedično razporejenih vsebin prepoznati vzroke in posledice sodobnih družbenih in prostorskih procesov ter problemov. In tedaj pride tudi čas za vrednostne sodbe, prepuščene uporabniku. To pa ni več poslanstvo ne avtorjev ne njunega velikega dela ne založbe.

Ob koncu smemo z zadovoljstvom ugotoviti, da po zaslugi tudi te knjige slovenska geografija dokazuje svojo ustvarjalnost in vpetost v mednarodno okolje. Avtorja sta (ponovno) naredila "veliko" delo, ki z odličnostjo v vsebinskem in oblikovnem pogledu sodi v svetovni vrh tovrstnih del. Naša geografska naloga je sedaj predvsem v koriščenju te zakladnice informacij in njihova uporaba na različnih področjih.

Jernej Zupancič

"Mestna Drava" v Beljaku (foto: Tatjana Kikec).

Reka in razvoj na primeru Drave

Društvo geografov Pomurja je junija 2006 pod vodstvom Mitje Briclja in Huberta A. Steinerja, avtorja ureditve "mestne Drave" v Beljaku, organiziralo strokovno ekskurzijo po Dravski dolini. Udeležence smo želeli seznaniti s pokrajinskimi učinki, povezanimi s hidroenergetsko rabo reke, z evropskimi praksami pri upravljanju z vodami in prikazati ureditve, ki ohranjajo dobro ekološko stanje ter omogočajo trajnostno rabo.

Udeleženci ekskurzije smo si ogledali HE Beljak/Villach ter ureditev Drave v mestu, kjer so po obsežnih poplavalah v šestdesetih letih 20. stoletja s sanacijo starih ureditev ter renaturacijo rečne struge dosegli večjo poplavno varnost ter izboljšali ekološko stanje reke. Danes predstavlja reka s svojimi obrežji za prebivalce mesta pomemben komunikacijski prostor (sprehajalne poti, restavracije, obrežna stopnišča), rekreacijsko območje (kolesarske poti, jadranje ter deskanje na vodi, tek na smučeh), privablja pa tudi številne obiskovalce od drugod.

Za urejanje rečnega prostora je poleg znanja in izkušenj potrebno tudi uspešno vodenje dialoga med mestno upravo, investitorji ter javnostjo. Le z intenzivnim sodelovanjem in s sprotnim obveščanjem javnosti je bilo možno izpeljati ustrezne rešitve, ki so bile hitro sprejete tudi s strani mestnega prebivalstva. Potrebe po sonaravni ureditvi so se zavedali vsi sodelujoči in rezultat, ki je bil na začetku težko predstavljen, je danes realnost: zagotovljena je poplavna varnost, reka pa s svojim obrežjem ponovno "živi". Da pa bi tudi v prihodnje zagotovili ustrezno poplavno varnost, so potrebna določena vzdrževalna dela (košnja trave, obrezovanje dreves), ki jih po dogovoru z mestom izvaja upravitelj avstrijske verige HE na Dravi ter projektni vodja ureditev, avstrijska zveza Hydro Power AG.

Pot nas je vodila tudi do HE Golica/Koralpe ter do umetnega jezera Sobotica/Soboth. Za potrebe pridobivanja električne energije je bil v jarku Bistriškega potoka zgrajen jezero, za katerim je nastalo umetno jezero, ki zbira vodo Bistriškega ter okoliških potokov. Spremembe v jezuru ter na samem jezuru spremljajo s posebnim varnostnim sistemom